

TTB RAPORU**TÜBERKÜLOZ TÜRKİYE'Yİ
ve TÜM DÜNYAYI TEHDİT EDİYOR**

Artık durdurulduğu düşünülen ve 2010 yılına kadar yeryüzünden temizleneceği varsayılan tüberküloz yeniden dünyamız ve Türkiye için büyük bir tehdit haline geldi.

Bugün tüm dünyada 1,5 milyar kişi, yani her dört kişiden biri verem mikrobu ile karşılaşmış olup bu mikrobu taşımaktadır. Türkiye'de de yaklaşık 15 milyon kişi verem mikrobu ile bu şekilde karşılaşmış durumdadır.

Bu nüfusun içinden tüm dünyada her yıl yaklaşık 8 milyon kişide, Türkiye'de ise 30 000 kişide verem hastalığının klinik bulguları gelişmektedir.

Ölüm oranlarına bakıldığında da her yıl tüm dünyada yaklaşık 3 milyon kişinin verem hastalığından öldüğü görülmektedir. Böylece şu anda tüm dünyada yetişkin grup içinde ölüme neden olan en önemli bulaşıcı hastalık verem hastalığı olup tüm ölümler içinde de ikinci sırada gelmektedir.

1950'li yıllara kadar toplumların gündemini oluşturmuş, edebiyat ve sanat eserlerinde ilham kaynağı olmuş bu hastalık için etkili ilaçlar ancak 1950'li yıllardan sonra bulunarak tedavide kullanılmaya başlanmıştır. Daha sonra geçen yıllar içersinde artık tedavisi bulunan bir hastalık olarak büyük ölçüde tedavi edilmiş, toplumun gündeminden de giderek düşmüştür. Hatta verem mikrobinin tümüyle yeryüzünden silineceği bile hesaplanmıştır. Ancak durum hiç de hesaplandığı gibi gitmemiş, 80'li yılların ortasından sonra verem tüm dünyada ve Türkiye'de yeniden tırmanışa geçmiştir.

Veremin tekrar yaygınlaşmasında en önemli etkenlerden birisi konunun gerek Türkiye'de ve gerekse dünya çapında ihmal edilmiş olmasıdır. Ülkemizde veremle savaş amacıyla 1953 yılında başlatılan kapsamlı çalışmalardan

büyük ölçüde başarılı sonuçlar alınmış, veremden ölümler 30 kat, enfeksiyon riski ise 10 kat azaltılmıştı.

Ancak 1980'li yıllardan itibaren Sağlık Bakanlığı'nın konuyu yeterince ciddiye almaması hastalığın günümüzde yeniden hortlamasına yol açmıştır. Verem Savaş Dispanserleri'nin verem hastalarının izlemlerini yeterince iyi yapmaması ve bu hastaların tedavilerinin henüz tamamlanmamış olması hastalığın giderek yayılmasına yol açmıştır. Kronikleşen binlerce hasta bir yandan yeni verem hastalarına yol açmış diğer yandan da verem tedavisinde kullanılan ilaçlara karşı direnç oluşmasına yol açmıştır.

Bunun yanı sıra, Sağlık Bakanlığı veremle savaşta yanlış stratejilerle hareket etmiş, hastalara en yakın temas halinde duran kişilerin izlenmeleri dururken önemli risk grubu sayılmayacak toplulukların mikrofilmlerle taranması gibi yollara başvurmuştur. Tüm bu hatalar bugünkü başarısızlığın nedenleri olmuştur.

Bugün ülkemizde Verem Savaş Dispanserlerindeki kayıtların ve ölüm istatistiklerinin yetersizliği nedeniyle veremli sayısı da veremden ölenler de tam olarak bilinememekte ancak yaklaşık olarak tahmin edilebilmektedir.

Hastalığın tüm dünyada yaygınlaşmasında diğer etkenler ise veremin ortaya çıkışını da kolaylaştıran AIDS'in yaygınlaşması; tüm dünyada gelişen ulaşım olanakları nedeniyle hastaların ve dolayısıyla hastalığın dünyanın her yerine kolaylıkla ulaşabilmesi ve en önemlisi de verem ilaçlarına karşı direnç gelişmesidir. Ayrıca sosyoekonomik koşulların giderek kötüleşmesi, yoksulluk gibi nedenler de hastalığın yayılmasında rol oynamaktadır. **Ancak asıl neden verem ile savaşın yeterince başarılamamasıdır.**

Türkiye'de yılda yaklaşık olarak 30 000 civarında insanın vereme yakalandığı sanılmaktadır. Bu hastaların 1 000 ila 2 500'ü tedavisi oldukça zor olan dirençli verem

hastalarıdır. Bu tür hastalar yıllar içinde giderek artmaktadır. İlaça dirençli hastaların artması, ülkedeki verem kontrol programının iyi işlemediğinin ve o ülkenin geleceğinin tehlikede olduğunun bir göstergesidir.

Verem hastalığında ilk adım enfeksiyon zincirinin kırılmasıdır. Bu amaçla hastalığı yayan kaynakların bulunması ve ikinci adımda bu kaynakların etkin tedavi ile verem yayamaz hale getirilmeleri gerekmektedir. Hastalığın yayılması genellikle veremli hastaların öksürmeleri sırasında havaya karışan mikropların sağlam kişilerce teneffüs edilmesiyle olmaktadır. Bir veremli hasta ortalama 15-20 kişiyi infekte etmekte ve tanı geciktikçe bu sayı yüzlerce kişiye çıkabilmektedir. Erken tanı koymada en önemli belirtilerden biri 1 ayı geçmiş yani uzun süre devam eden öksürüklerdir. Ayrıca iştahsızlık, gece terlemeleri, kilo kaybı gibi belirtilere de dikkat edilmelidir.

Küçük çocukları verem hastalığının ağır yan etkilerinden korumanın en kolay ve etkili yolu ise verem aşısıdır. Bu nedenle bütün çocuklara doğumdan sonraki ilk iki ay içinde verem aşısı BCG yapılarak hastalıktan korunmaları sağlanmalıdır. Fakat Türkiye'de en düşük aşı oranları verem aşısında olup, ne yazık ki çocuklarımızın yarısından çoğu bu hastalığa karşı korunmasız durumdadır.

Verem hastalığı tüm bu olumsuz konumuna karşın, yine de tamamiyle tedavi edilebilir bir hastalıktır. Hastalığı yeniden tırmanışa geçiren nedenler ortadan kaldırıldığı takdirde tehlike olmaktan çıkacaktır. İlk iş olarak veremin gündemde tutulması ve gereken önemin gösterilmesi

gerekmektedir. Dünya Sağlık Örgütü bu amaçla verem mikrobunun **Robert Koch** tarafından bilim dünyasına tanıtıldığı gün olan **24 Mart'ı Dünya Tüberküloz Günü** olarak ilan etmiş ve her yıl veremle ilgili aktiviteler düzenlenmesini kararlaştırmıştır.

Dünya Sağlık Örgütü'nce bu yıl için seçilen tema "**Doğrudan Gözetimli Tedavi**"dir. Bu tedavi yöntemi bugün için bilinen en başarılı tedavi stratejisidir. Yöntem olarak tedavinin 6 ay boyunca sürdürülmesi ve ilaçların hergün bir görevli tarafından hastalara içirilmesi esasına dayanmaktadır.

Hastalıktan korunmanın en önemli yollarından biri hasta kişilerin tedavi edilerek kaynağın kurutulmasıdır. Bu nedenle Doğrudan Gözetimli Tedavi uygulanacak en başarılı stratejilerdendir. Sağlık Bakanlığı'nın bu konuda bir an önce uygulamaya başlaması, "**Doğrudan Gözetimli Tedavi**"nin öncelikle pilot bölgelerde uygulanarak ülke çapında yaygınlaştırılması gerekmektedir.

Tüberkülozla savaş kaçınılmaz olarak bir devlet görevidir. Verem hastalığından korunmanın en iyi yolu devletten verem hastalarının tedavi edilmesini istemektir. Çocukları korumak içinse verem aşılarının düzenli olarak yapılması gerekmektedir. Bu nedenle ulusal tüberküloz savaş stratejileri yeniden gözden geçirilmeli, gerekli hizmet sunumu bir an önce Sağlık Bakanlığı'nca sağlanmalıdır. Türk Tabipleri Birliği, konunun önemini kamuoyunun dikkatine sunmakta ve veremle savaş çalışmalarının takipçisi olacağını duyurmaktadır.